Міхась Зарэцкі

Міхась Зарэцкі, творамі якога энкавэдысты спачатку зачытваліся, а потым катавалі і забілі яго.

Творчасць

Беларускія пісьменнікі, 1936 год. Міхась Зарэцкі стаіць пасярэдзіне

Літаратурная дзейнасць Зарэцкага пачалася ў 1921 годзе, хоць ён, паводле ўласных прызнанняў, не збіраўся быць пісьменнікам. Як успамінае сам Зарэцкі, аднойчы яму прысніўся яркі і незвычайны сон, уражанне ад якога не пакідала яго на працягу цэлага месяца. Зарэцкаму захацелася занатаваць гэтае ўражанне, і ён стаў пісаць. Пісаў доўга і вельмі старанна абдумваў кожную фразу, кожнае слова. Скончылася тым, што старанна перапісанае апавяданне ён даслаў у рэдакцыю газеты «Рабочий», аднак, сумняваўся, што яго надрукуюць.

Беларускія пісьменнікі, 1936 год. Міхась Зарэцкі стаіць пасярэдзіне.

Моцная душа

- Пачвары ненавідзяць прыгожых, дурні зьдзекуюцца з разумных, нікчэмнасьці забіваюць таленавітых. Улада рабоў зьнішчае свабодных. Савецкая ўлада толькі за адну ноч 29-30 кастрычніка 1937 году застрэліла больш за 100 асобаў беларускай эліты. У безыменныя магілы пад курапацкімі хвоямі злачынцы тады закапалі і квецень нацыянальнай літаратуры. Праз 80 гадоў мы ўспамінаем імёны забітых талентаў беларускага слова.

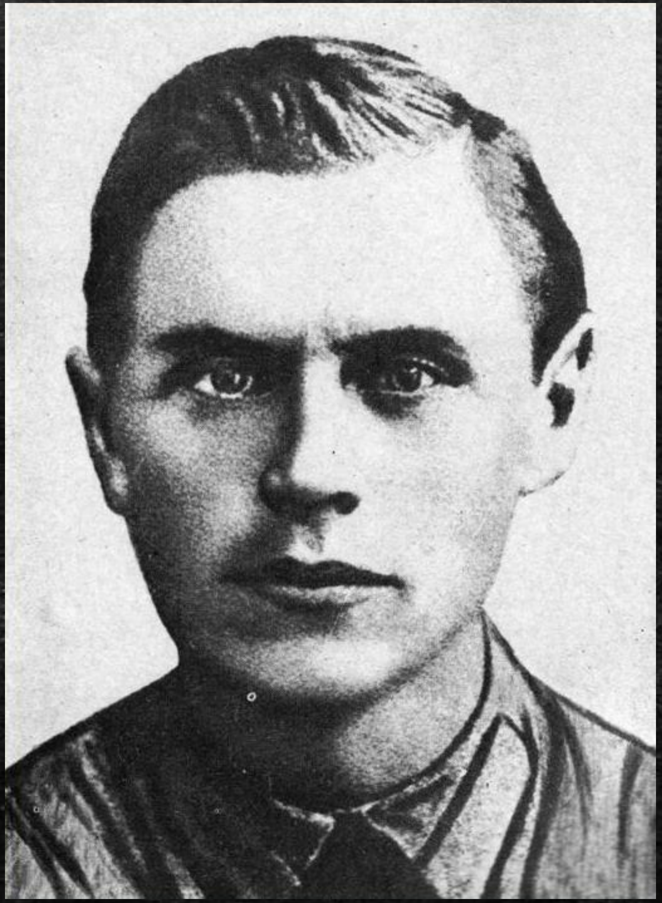

Творчасць

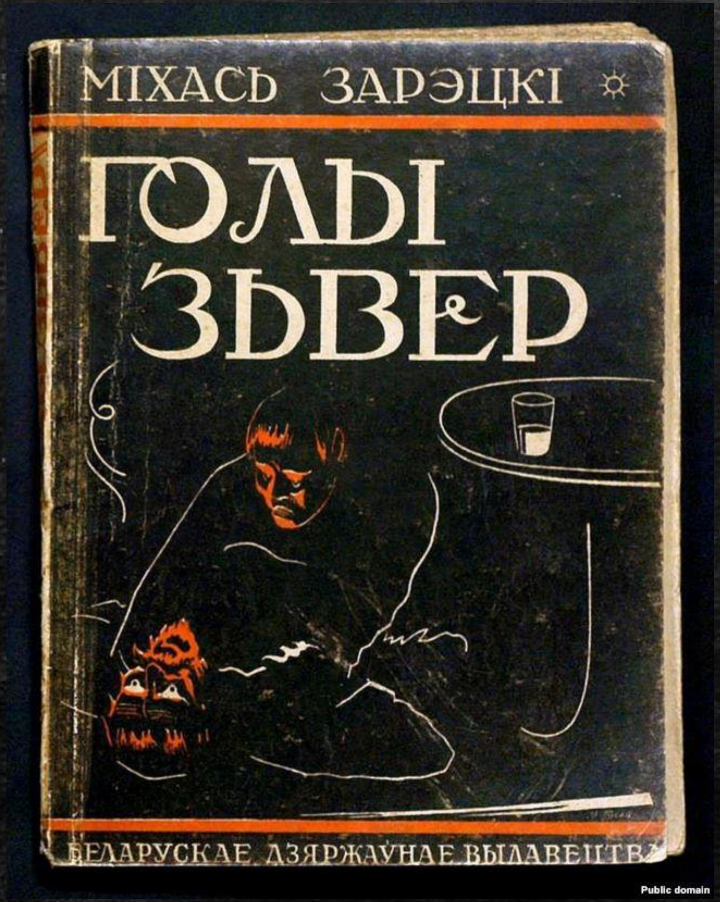

Вокладка аповесьці «Голы зьвер». 1926 год

- Ягонай моцнай волі зайздросьціў Алесь Дудар: «…Міхася цяжка зьбіць зь яго пазыцыі, /…/ ён туга паддаецца ўсякаму пераломў». Творы Зарэцкага, асабліва аповесьць «Голы зьвер», былі настолькі папулярнымі, што кнігі выкрадалі зь бібліятэк, пра што ўспамінаў Масей Сяднёў: «…у бібліятэцы толькі і чуеш: „Голы зьвер" Зарэцкага ёсьць?». Калі гэтыя кніжкі знаходзіліся ў шафе забароненых твораў, іх кралі. Ніякія меры не памагалі. /…/ Яго чыталі ахвотней, чым каго іншага зь беларускіх празаікаў».

У 17 гадоў меў самую «неганаровую» прафэсію

«...Маё выступленьне на сцэне самастойнага жыцьця было ў ролі царкоўнага вартаўніка. /.../ гэта роля мне не /.../ падабалася, таму што выклікала /.../ пагардлівыя /.../ адносіны да мяне з боку /.../ насельніцтва. Царкоўны вартаўнік, як і пастух, самыя неганаровыя асобы ў вёсцы...» («Пяцьдзесят чатыры дарогі. Аўтабіяграфіі беларускіх пісьменьнікаў». Менск, 1963).

Чэскія крытыкі лічылі яго аўтарам першага беларускага раману

„Сокі цаліны“ [эпапея Цішкі Гартнага. — В. Дэ Эм.] павінны былі б зьявіцца першым беларускім раманам. /…/ Аднак ён застаецца нясконченым — і гонар напісаньня першага беларускага раману выпаў на долю Міхася Зарэцкага („Сьцежкі-дарожкі“ /…/). Зарэцкі здабыў сабе /…/ пачэснае месца». («Новая беларуская літаратура». Перадрук з артыкулу чэскага выданьня Prager presse. 1927, № 346, 17-га сьнежня. // Літаратурны дадатак да газэты «Савецкая Беларусь» 1928, № 2. 15-га лютага).

Беларускія пісьменнікі (сядзяць злева направа) *Міхась Чарот, Цішка Гартны, Янка Купала і Міхась Зарэцкі* разам са студэнтамі-беларусамі вышэйшых школ Прагі падчас наведвання Чэхаславакіі ў 1925 г. Courtesy Photo

Яго раздражняла, калі беларускія дзяўчаты сьпявалі расейскія песьні

«… Зь якой тупой стараннасьцю выводзілі яны „Накину плащ“, „Ах, зачем эта ночь“ і іншую дрэнь. /…/ Я падумаў: дакуль мы будзем жыць гэтым пазадзьдзем чужой культуры, якое з тупым салдацкім самадавольствам „преподносили“ нам /…/ суседзі і якое мы прымалі як чыстае збожжа? Дакуль мы будзем зьбіраць з чужога стала ўбогія брудныя аб’едкі?» (Зарэцкі М. «Падарожжа на новую зямлю». / Збор твораў. У 4 т. Т. 4. Мінск, 1992).

Студыя «Маладняка». У першым радзе (зьлева направа): В. Казлоўскі, М. Дубіцкі. У другім радзе: П. Глебка, Н. Вішнеўская, М. Зарэцкі, С. Дарожны. У трэцім радзе: П. Герман, Я. Жук, З. Бандарына, М. Лужанін

Public domain

Public domain

Жонка пісьменніка

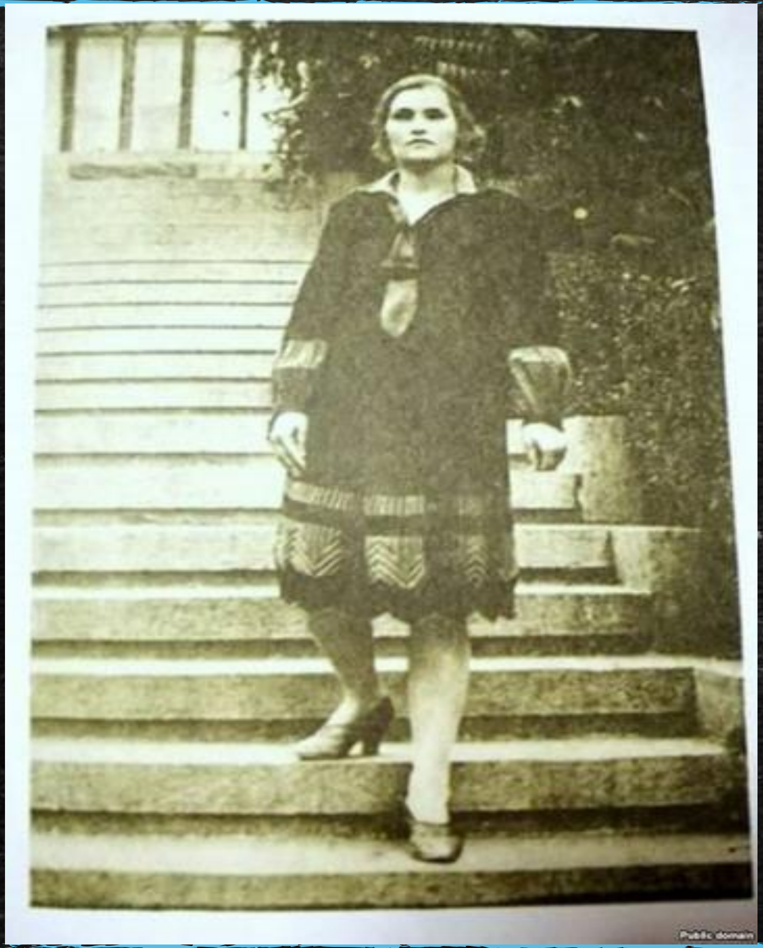

Марыя Касянкова

Дзецi пiсьменнiка

Слава i Рада.

1929 год

Міхась Зарэцкі з сваякамі

1926 год

Даведка аб рэабілітацыі Міхася Зарэцкага

Форма № 30

Военная Коллегия
Верховного Суда
Союза ССР

14. декабря 1957 г.

№ 4н-09225/57

Москва, ул. Воровского, д. 15.

СПРАВКА

Дело по обвинению КОСЯНКОВА-ЗАРЕЦКОГО Михаила Ефимовича, до ареста - 3 ноября 1936г. - зав.отд.литературы и искусства Белорусской Академии Наук, пересмотрено Военной коллегией Верховного Суда СССР 7 декабря 1957г.

Приговор Военной коллегии от 28-го октября 1937г. в отношении КОСЯНКОВА-ЗАРЕЦКОГО Михаила Ефимовича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело прекращено за отсутствием состава преступления.

КОСЯНКОВ-ЗАРЕЦКИЙ М.Е. реабилитирован посмертно.

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВОЕННОЙ КОЛЛЕГИИ
ВЕРХОВНОГО СУДА СОЮЗА ССР
ПОЛКОВНИК ЮСТИЦИИ

/П.ЛИХАЧЕВ/

ак

Public domain

вокладкі
тв аў

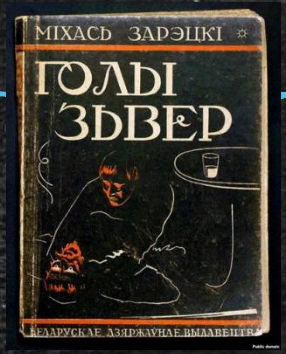

Вокладка аповесці "галы звер". 1926 год

Вокладка кнігі "Пад сонцам". 1925 год

Вокладка кнігі "Стралковая зброя", 1934 год, у перакладзе
Міхася Зарэцкага

Вокладка ўкраінскага перакладу рамана
"Сцежкі-дарогі". 1930 год

Вокладка кнігі "Бацькаў сын".
Мінск, 1932 год

Вокладка кнігі "У віры жыцця".
Мінск, 1929 год